

**MINISTERUL EDUCAȚIEI, CULTURII ȘI CERCETĂRII AL
REPUBLICII MOLDOVA
INSTITUTUL DE CERCETĂRI JURIDICE, POLITICE ȘI SOCIOLOGICE**

Cu titlu de manuscris
CZU: 342.727 (043.2)

CONICOV ION

DREPTUL LA PETIȚIONARE ÎN REPUBLICA MOLDOVA

SPECIALITATEA: 552.01 – DREPT CONSTITUȚIONAL

Rezumatul tezei de doctor în drept

Chișinău, 2019

**Teza a fost elaborată în cadrul Centrului de Cercetări Juridice al Institutului de Cercetări
Juridice, Politice și Sociologice**

Conducător științific:

SMOCHINĂ Andrei, doctor habilitat în drept, profesor universitar.

Referenți oficiali:

1. **ARSENI Alexandru**, doctor habilitat în drept, profesor universitar;
2. **ȚURCAN Serghei**, doctor în drept, conferențiar universitar.

Componenta consiliului științific specializat:

1. **GUCEAC Ion**, președinte, doctor habilitat în drept, profesor universitar, academician;
2. **GORIUC Silvia**, secretar științific, doctor în drept, conferențiar universitar;
3. **POPA Victor**, doctor habilitat în drept, profesor universitar;
4. **BALMUȘ Victor**, doctor habilitat în drept, profesor cercetător;
5. **GRAMA Dumitru**, doctor în drept, conferențiar cercetător.

- Susținerea va avea loc la 23 aprilie 2019, ora 14:00 în ședința Consiliului Științific Specializat D 552.01-26 din cadrul Institutului de Cercetări Juridice, Politice și Sociologice pe adresa: mun. Chișinău, bd. Ștefan cel Mare și Sfânt 1, bir. 109.
- Teza de doctor și rezumatul pot fi consultate la Biblioteca Națională a Republicii Moldova, la Biblioteca Științifică Centrală „Andrei Lupan” și la pagina web a ANACEC.

Rezumatul a fost expediat la data de 22 martie 2019.

**Secretar științific
al Consiliului științific specializat,**

GORIUC Silvia, doctor în drept, conferențiar
universitar_____

Conducător științific,

SMOCHINĂ Andrei, doctor habilitat în drept,
profesor universitar_____

Autor

CONICOV Ion_____

© CONICOV Ion, 2019

REPERE CONCEPTUALE ALE CERCETĂRII

Actualitatea și importanța temei abordate. Dreptul de petiționare reprezintă unul dintre principalele drepturi fundamentale ale omului. Consacrat în Constituția Republicii Moldova, explică pe de o parte importanța aplicării ca pe un mijloc de comunicare cu organele statului în corelare cu necesitățile poporului, iar pe de altă parte evocă expresia calitativă de apărare a drepturilor și libertăților cetățenilor.

Organizarea politică a oricărei comunități social-umane dă naștere la un complex variat de raporturi sociale între guvernanți și cei guvernați, a căror reglementare prin norme juridice are ca obiectiv să asigure pe cât de posibil, dacă nu o armonizare a intereselor specifice diferitelor categorii socio-profesionale a conflictelor potențiale, generate de încălcarea drepturilor și intereselor legitime ale cetățenilor. Nici o societate nu poate pretinde că a reușit să satisfacă pe deplin cerințele de grup ori personale ale oamenilor sau să împiedice abuzuri ale administrației publice, încălcarea unor drepturi și interese legitime ale cetățenilor ocrotite de lege. Acesta este motivul pentru care constituțiile statelor consacră, în general, accesul liber la justiție și dreptul oricăror persoane vătămate de o autoritate publică de a se adresa instanțelor specializate, pentru a li se recunoaște drepturile încălcate de administrația publică (contenciosul administrativ), ori dreptul cetățenilor de adresa petiții autorităților publice [1, p.121].

Spre deosebire de cele două drepturi menționate, care presupun recurgerea la justiție ca monopol al statului, dreptul constituțional de petiționare are în sine și o componentă civică, pe lângă cea de reclamație sau cerere de reparare a unor drepturi încălcate, adresarea de petiții putând fi considerată și ca o formă particulară de implicare activă a cetățeanului în viața statului.

La moment sunt constatate probleme în vederea realizării dreptului de petiționare, unde conform ultimelor date ale Avocatului Poporului persoanele semnalează faptul că unele instituții refuză primirea plângerilor sau nu le oferă răspunsuri în termen la plângerile înregistrate [2, p.65]. Or, potrivit ultimului studiu ”Percepții asupra drepturilor omului în Republica Moldova”, realizat la comanda Oficiului Avocatului Poporului, circa 34% dintre respondenți consideră că se simt liberi în a semna petiții, reclamații și a participa la demonstrații/greve legale.

Mai mult decât atât, petițiile înaintate către instituțiile publice cresc de la an la an, iar măsurile întreprinse nu aduc careva rezultate în remedierea situației.

Astfel, problema în cauză urmează a fi abordată din perspectiva studiului cu propunerea soluțiilor reale care pot avea impact pozitiv în redresarea ei.

Actualitatea subiectului abordat rezidă și prin faptul că prin constituționalizarea dreptului de petiționare se ating cel puțin două scopuri principale: în primul rând, se garantează dreptul cetățenilor de a-și exprima liber opiniile personale, sugestii, cereri, nemulțumirile, chiar și plângerile, referitoare la activitatea diferitelor autorități publice sau a unor funcționari ori demnitari ai statului; în al doilea rând cetățeanul care recurge la această posibilitate, este protejat de norma constituțională, împotriva oricăror acte de persecuție, sancționare și pedepsire a sa pentru petițiile adresate potrivit legii [3, p.148].

Reglementările normative, a studiilor în domeniu și a analizelor comparative fundamentale incomplete conferă o conotație și mai gravă asupra problematicii cercetate, întrucât instituția dreptului de petiționare presupune unul dintre puținele mijloace de apărare a petiționarilor împotriva abuzurilor statului. Aplicarea defectuoasă a prevederilor legale în acest sens afectează interesul întregii societăți.

Luând în considerație implicarea cetățeanului în procesul decizional prin intermediul dreptului de petiționare, ne exprimăm convingerea că la moment problema studierii și asigurarea înaintării petițiilor este de o actualitate incontestabilă deoarece:

- ne aflăm într-un proces de tranziție spre democrație, fapt ce arată că abia învățăm ce este democrația, care în mod implicit presupune asigurarea realizării dreptului de petiționare;
- mecanismul realizării dreptului de petiționare este în continuă formare cu implicarea de noi circumstanțe datorită evoluției vieții sociale.

- reglementarea juridică și realizarea dreptului de petiționare cer o analiză permanentă atât a cadrului juridic în materie, cât și a activității practice a autorităților în vederea aprecierii eficienței acestuia și a responsabilității cu care este respectat;

- tot mai accentuată a devenit situația puterii în stat și diminuarea încrederii cetățeanului în autoritățile statului, moment ce accentuează tot mai mult necesitatea unor soluții viabile pentru consolidarea încrederii și a dialogului constructiv dintre acești subiecți.

Ținând cont de momentele enunțate, considerăm că este pe deplin actuală investigarea științifică a acestui subiect, în vederea elucidării soluțiilor de natură să consolideze rolul dreptului de petiționare la dezvoltarea democrației în Republica Moldova.

În sensul valorii teoretico-științifică, prezenta lucrare este un studiu de actualizare a unor concepte, idei și soluții vizavi de interpretarea juridică și crearea în acest sens a unui cadru metodologic inovator în materia dreptului de petiționare.

Destinată cercetării multe aspectuale a dreptului de petiționare de la definirea conceptelor filozofice până la formele de realizare pe care le îmbracă în toate relațiile sociale, rezidă și necesitatea fundamentării unor concepte unice a instituției dreptului de petiționare, cu posibilitatea aplicării corecte a normelor dreptului material prin intermediul celor de drept formal.

Actualitatea lucrării derivă și prin faptul că în literatura de domeniu, aceasta va aduce aportul său suplimentar prin abordările juridice efectuate asupra dreptului de petiționare, deci este o lucrare urmare a implementării sintezelor științifice, cercetărilor cuprinzătoare, capabile să rezulte concepte clare, reguli, proceduri, forme de realizare bazate pe respectarea strictă a prevederilor legale.

Explicând și interpretând diferite noțiuni din Constituția Republicii Moldova, Codul Administrativ și Tratatelor Internaționale, lucrarea contribuie la uniformizarea practicii judiciare și la constituirea unor instrumente utile de lucru pentru cei care se confruntă cu instituția dreptului de petiționare.

Descrierea situației în domeniul de cercetare și identificarea problemelor de cercetare.

Expunând cercetării, am constatat că la momentul de față nu există studii suficiente asupra subiectului abordat, consacrate anume instituției dreptului la petiționare, mai mult decât atât, nu există o lucrare consacrată exclusiv dreptului la petiționare la nivel național.

Prin urmare, ne permitem să afirmăm, că în prezent, aspectele și conceptele cercetate în prezenta teză de doctor sunt insuficient cercetate atât de mediul academic național, cât și cel din străinătate, în condițiile în care instituția dreptului de petiționare este supusă transformării continue de relațiile sociale impuse de premisele evoluției.

Această situație a și determinat elaborarea prezentului studiu, care și-a propus ca obiectiv dezvoltarea tuturor problemelor, elucidarea cauzelor și condițiilor care au provocat dezvoltare la situația actuală a instituției dreptului la petiționare. Este evident că acest subiect prezintă un interes nu doar din punctul de vedere al actualității sale, dar și pentru că pune în operă schimbările survenite la nivel internațional, în special european, în contextul procesului declarat de Republica Moldova de aderare la Uniunea Europeană. Aceste tendințe europene pot fi transpuse la nivel național inclusiv prin contribuirea savanților, care au menirea de a efectua studii și cercetări pe domenii concrete de dezvoltare.

Cercetările întreprinse se bazează pe studierea doctrinei, legislației și practicii judiciare existente în domeniul dat.

La realizarea studiului drept punct de reper a servit legislația Republicii Moldova și a altor țări (România, Franța, Marea Britanie, Federația Rusă, S.U.A., etc.).

Baza teoretică a investigației o constituie lucrările autorilor consacrați în domeniu: Arseni A., Negru B., Guceac I., Costachi Gh., Cârnaț T., Smochină A., Popa V., Iancu G., Obreja E., Baglai M., Alistratov I., Komarova V., Bondarciuc R., Malico A., Marcenco M., Kolosova N., Karpinschi A., Burdeau G., Pîrțac G., Vasilieva V., Butylin V., Iudin A., etc..

Scopul și obiectivele prezentei tezei. Reprezintă cercetarea complexă a instituției dreptului de petiționare prin prisma dreptului constituțional cu elucidarea și identificarea particularităților

multiaspectuale prin definirea mecanismelor de realizare și punerii în aplicare a acestui drept fundamental.

Întru atingerea scopului propus, au fost identificate următoarele obiective:

- nuanțarea conceptului noțiunii și esenței dreptului de petiționare;
- natura juridică a instituției dreptului de petiționare;
- formularea trăsăturilor caracteristice ale dreptului de petiționare;
- formele de realizare a dreptului de petiționare și clasificarea lor;
- analiza procesului de realizare a dreptului de petiționare de către organele puterii executive;
- asigurarea realizării dreptului de petiționare de către instanțele judecătorești;
- analiza jurisprudenței Curții Constituționale a Republicii Moldova în materia dreptului de petiționare;
- formularea propunerilor privind optimizarea și simplificarea cadrului normativ din domeniul dreptului de petiționare;

Metodologia cercetării științifice. Urmărind atingerea obiectivelor relatate în procesul elaborării tezei au fost selectate materiale doctrinare, normative, jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului, a Curții Constituționale cât și instanțelor judecătorești din Republica Moldova. La elaborarea lucrării au fost utilizate următoarele metode științifice:

- metoda analizei istorice, folosită pentru cercetarea originii și evoluției dreptului de petiționare;
- metoda analizei logice (analiza deductivă, inductivă generalizare, specificare etc.), utilizată constant pe tot parcursul lucrării și în special la efectuarea sintezei opiniilor diferiților autori privind noțiunea, trăsăturile, caracteristicile ce țin de diferite aspecte ale dreptului de petiționare;
- metoda analizei comparative, folosită în vederea stabilirii problemei realizării mecanismului dreptului de petiționare;
- metoda analizei sistematice, indispensabilă pentru cercetarea normelor juridice naționale și internaționale de ordin instituțional, material și procedural.

Noutatea și originalitatea științifică a rezultatelor obținute. Constă în mai multe concluzii și recomandări care vin să suplinească lipsa cercetărilor științifice din domeniul petiționării. La general tematica cu privire la dreptul de petiționare, cu regret nu a fost supusă până la momentul de față unor investigații științifice multidimensionale de amploare. Astfel, numărul limitat de lucrări din domeniu precum și nivelul de investigare, determină originalitatea acestui studiu care vine să elimine aspectul lacunar din domeniul cercetării.

Elementele de noutate ale cercetării sunt cuprinse în mai multe concluzii și recomandări, care vor contribui la completarea doctrinei juridice constituționale, la aspectul dreptului de petiționare.

Printre cele mai esențiale elemente de noutate pot fi menționate următoarele:

- identificarea lacunelor legislative naționale privind dreptul la petiționare;
- prezentarea procedurii exercitate de autoritatea administrației publice și mecanismul realizării dreptului de petiționare;
- determinarea conținutului dreptului de petiționare.

Originalitatea științifică a studiului realizat derivă din însuși scopul și obiectivele prestabilite, orientate în ansamblu spre identificarea lacunelor și oferirea propunerilor menite să îmbunătățească cadrul juridic legat de mecanismul de realizare a dreptului de petiționare.

Lucrarea în cauză vine să continue efortul depus prin aprofundarea și elucidarea dreptului la petiționare. Aceasta redă în detaliu mecanismul și normele de realizare ale dreptului de petiționare cu elucidarea problemelor și oferirea îmbunătățirilor spre producerea reușitei calitative în dezvoltarea instituțiilor statului.

În procesul studierii au fost consultate numeroase lucrări analitice, acte normative și juridice, cu abordarea procesului de dezvoltare a statului de drept prin prisma instituției dreptului de petiționare.

Cercetarea științifică rezidă în analiza multă aspectuală a conceptelor și definițiilor expuse în literatura de specialitate autohtonă și străină, trecute prin filtrul unei analize proprii a autorului, precum și înaintarea de soluții, idei, concepte care în viziunea noastră, reglementează instituția dreptului de petiționare.

Rezultatele inovatoare obținute în ipoteza studiului științific realizat, constau în următoarele:

1. Dreptul de petiționare reprezintă posibilitatea inalienabilă atât a omului, cetățeanului, a organizației, cât și a reprezentanților de a adresa petiției către organele statului în forma verbală sau scrisă, individuală ori colectivă, îndreptate spre apărarea, restabilirea și realizarea propriilor drepturi și interese, cât și a altor drepturi garantate de lege.

2. Conținutul dreptului de petiționare rezervă pentru subiecții săi mai multe drepturi:

- dreptul de a critica activitatea organelor statului;
- dreptul de a înainta recomandări întru îmbunătățirea calității prestațiilor organelor statului și ale persoanelor responsabile;
- dreptul cetățenilor de a influența (prin intermediul petițiilor colective) adoptarea, anularea sau schimbarea ori completarea actelor normative sau alte decizii ale organelor statului și ale persoanelor responsabile;
- dreptul de a solicita implicarea organelor statului și a persoanelor responsabile în realizarea unor drepturi și libertăți concrete ale cetățenilor;
- dreptul de a cere apărarea (restabilirea) drepturilor lezate, intereselor garantate de lege, cât și drepturile și interesele persoanelor terțe;
- dreptul de a comunica organelor statului și persoanelor responsabile despre încălcările de lege de care au cunoștință [4].

Problema științifică importantă soluționată în domeniu constă în primul rând în relevarea importanței asigurării dreptului de petiționare al cetățeanului pe de o parte, și elaborarea recomandărilor pentru modificarea actelor normative din Republica Moldova, care au menirea de a îmbunătăți climatul realizării și valorificării drepturilor fundamentale, condiții indispensabile dezvoltării democrației statului de drept Republica Moldova.

Semnificația teoretică este determinată de faptul că lucrarea conține o descriere, analiză și sinteză a materiei doctrinare, normative și instituționale privind mecanismul de realizare al dreptului de petiționare, inclusiv rolul organelor statului în acest domeniu. În ansamblu, lucrarea contribuie la dezvoltarea teoriei din domeniul petiționării și perfecționarea legislației naționale.

Valoarea aplicativă a lucrării se exprimă prin faptul, că lucrarea reprezintă în sine un studiu, care necesită a fi luat în vedere în cadrul studiilor universitare și postuniversitare – la predarea disciplinelor de drept constituțional precum și în procesul aplicării legii din domeniul petiționării. De asemenea, această lucrare poate servi drept ghid sau călăuză pentru autoritățile statului pentru o mai bună percepere, înțelegere și gestionare a petițiilor parvenite de la cetățeni.

Unele teze, idei novatoare pot fi preluate și aplicate la eventualele modificări de legislație sau referințe în hotărârile explicative ale instanțelor judecătorești spre o mai bună înțelegere a normei legislative.

Importanța aplicativă este semnificată prin redarea unor concepte, soluții, propuneri, sub aspectul public, procesual civil, cât și administrativ al problematicii supuse studiului.

Rezultatele științifice principale înaintate spre susținere.

1. A fost înaintată spre susținere și defnire instituția dreptului de petiționare drept un drept principal din drepturile fundamentale ale cetățenilor consacrate.
2. A fost stabilită necesitatea analizei mecanismului realizării dreptului subiectiv de petiționare cu determinarea drepturilor și obligațiilor care rezultă din implimentarea dreptului de petiționare.
3. A fost stabilită necesitatea constatării realizării dreptului de petiționare de către instituțiile statului și influența lor în dezvoltarea instituției dreptului de petiționare.
4. Au fost elucidate deosebirile realizării instituției dreptului de petiționare din Republica Moldova de bunele practici în domeniu ale altor state și propunerea soluțiilor pentru optimizarea, eficientizarea și amortizarea acestuia la standardele europene și internaționale.

Implementarea rezultatelor științifice. Concluziile bază ale tezei au fost expuse în cadrul mai multor conferințe internaționale și naționale, publicate în diverse reviste de specialitate, fapt ce a contribuit la îmbogățirea cadrului teoretic național privind dreptul de petiționare. Rezultatele obținute vor fi implementate în predarea cursului de Drept constituțional în cadrul instituțiilor de învățământ.

Aprobarea rezultatelor științifice. Tezele și ideile consemnate în conținutul tezei de doctorat au fost expuse și abordate multiaspectual la diverse forumuri științifico-practice internaționale și naționale fiind publicate în 8 lucrări științifice (9,42 ca), printre care: Conferințe științifice internaționale, Revista Națională Legea și Viața, cât și în revistele internaționale de drept cum este *Intellectus*.

Tezele principale ale lucrării au fost examinate și discutate la seminarele metodice desfășurate în cadrul Facultății Economie Generală și Drept, Academia de Studii Economice din Moldova.

Volumul și structura tezei. Teza este structurată reieșind din scopul și obiectivele cercetării științifice, fiind alcătuită din adnotare, lista abrevierilor, introducere, trei capitole, structurate în paragrafe, concluzii generale și recomandări, bibliografie, declarația de asumare a răspunderii și CV-ul autorului. Teza are un volum total de 158 de pagini de text de bază, bibliografie alcătuită din 235 de titluri.

Cuvinte cheie: petiționare, organele statului, petiționar, sesizare, cerere, plângere, stat, lege, drept.

CONȚINUTUL TEZEI

Introducerea reprezintă fundamentarea și justificarea temei alese pentru cercetare. Ea conține așa compartimente ca: actualitatea și importanța temei investigate, gradul de cercetare a temei, scopul și obiectivele propuse spre realizare, noutatea științifică a rezultatelor obținute, importanța teoretică și valoarea aplicativă a lucrării, modalitatea de aprobare a rezultatelor și concluziilor cercetării.

Sumarul compartimentelor tezei. În primul **Capitolul 1 „Dreptul de petiționare în contextul cercetărilor științifice”** în baza studierii literaturii de specialitate se face o analiză comparativă a situației existente în domeniu cu dezvăluirea scopurilor și sarcinilor cercetării, fiind relatate pe larg aspectele instituției dreptului de petiționare pe parcursul existenței societății și a statului de drept.

În paragraful 1.1. „Interesul doctrinar față de natura dreptului de petiționare” se axează pe studiul doctrinei naționale și internaționale în vederea elucidării autorilor care au cercetat instituția dreptului de petiționare.

Examinând doctrina autohtonă, observăm că în ultimul timp tot mai mulți cercetători abordează problematica dreptului de petiționare direct sau tangențial.

Astfel, cele mai relevante lucrări științifice ale cercetătorilor de renume sunt precum: Costachi Gh., Guceac I., Smochină A., Cârnaț T., Negru B., Popa V., Avornic Gh., Arseni Al., Zaporojan V., Pușcaș V., etc.

O atenție deosebită merită a fi acordată lucrării semnate de Costachi Gh. și Guceac I., „*Fenomenul constituționalismului în evoluția Republicii Moldova spre statul de drept*” [5, p.126], sau „*Cetățenia europeană și drepturile cetățeanului european ce derivă din aceasta*” semnată de Costachi Gh. [6, p. 3]. Prin aceste lucrări autorul conturează aplicabilitatea dreptului de petiționare prin prisma fundamentalismului drepturilor constituționale.

Dl profesor, Smochină A., vine cu mai multe contribuții în ceea ce privește implicarea societății civile în procesul decizional al statului [7, p. 71]. În ceea ce privește dreptul de petiționare, ne putem referi la lucrarea Dlui Smochină A., „*Noțiunea și elementele structurale ale dreptului de petiționare.*” [8, p. 46]. Lucrarea reprezintă un studiu care relevă principalele elemente definitorii ale dreptului de petiționare, cum este *noțiunea, esența, subiectul, obiectul* și alte elemente definitorii pe care se întemeiază instituția dreptului de petiționare.

După pozițiile profesorului Cârnaț T., drepturile omului nu sunt dăruite de către Dumnezeu și nici de stat, iar omul nu trebuie să mulțumească pentru drepturile sale nici puterii laice și nici celei divine, deoarece aceste drepturi aparțin lui în virtutea faptului că este om, reprezentând esența obiectiv și nu depind de fiecare persoană ca purtător a lor [9, p. 189].

La promovarea drepturilor democratice se alătură și profesorul Popa V., care este preocupat în deosebi de modul de organizare și funcționare a autorităților publice, acestea fiind reliefate în lucrările [10, p.226], [11, p.185], [12, p.153].

În continuare vom preciza contribuțiile autorilor din alte state asupra gradului de cercetare a subiectului în literatura de specialitate, și anume contribuția autorilor români.

Cu prisosință în acest sens servesc lucrările din domeniul dreptului constituțional, întrucât acestea abordează implicarea cetățeanului în procesul decizional.

Astfel, cercetătorii constituționaliști precum: Deleanu I.[13, p.131], Moraru I., Tănăsescu S.[14, p. 116], Bădescu M. [15, p.156], Gionea V. [16, p.125], Simina E.[17, p.203], Vintilă G. [18, p. 102], etc.

Lucrările autorilor abordează reglementarea constituțională a instituțiilor cum este statul de drept, democrația, suveranitatea poporului, principiile fundamentale și funcționarea puterii de stat.

Deleanu I., este preocupat de conținutul drepturilor, libertăților și îndatoririlor fundamentale ale omului și cetățeanului din România.

Autorii Moraru I, Tănăsescu S. sunt preocupați de asemenea de reglementarea constituțională a drepturilor și libertăților fundamentale ale cetățeanului. Aici am putea adăuga și preocupările autorilor de protecția constituțională a libertății de opinie.

Bunăoară autorii ce urmează a fi menționați mai jos și-au expus punctul de vedere direct și în detaliu asupra realizării dreptului de petiționare.

Astfel, autoarea Rumeanțeva V. în lucrarea sa determină o concluzie de principiu a instituției dreptului de petiționare. Potrivit autoarei, esența dreptului de petiționare se întemeiază pe baza caracterului complex de a avea posibilitatea de participare în treburile statului [19, p. 3].

Totodată, prin intermediul dreptului de petiționare cetățenii își apără drepturile și interesele personale, servind prin acesta o cale de a influența în activitatea organelor statului într-un fel sau altul.

Instituția dreptului de petiționare necesită a fi privită sub trei aspecte care pot fi numite juridic, de conducere și politic [20, p.18].

Sub primul aspect, petiția reprezintă un mecanism de drept care oferă posibilitatea cetățenilor de a-și apăra anumite drepturi

Al doilea aspect tratează dreptul de petiționare ca un canal informațional, ”o sursă consistentă de informații, necesare pentru soluționarea problemelor statului și sistemului social” [21, p. 152].

Al treilea aspect tratează petiția ca o formă de ”acțiune inversă” sau ”*feedback*”, a unui ciclu comunicativ și sursă de influență a deciziilor aplicate de către stat și de influență a deciziilor luate de autorități și structurile ei [22, p. 115].

Din acest punct de vedere, petiția reprezintă un foarte important element de comunicare dintre cetățean și stat, respectiv stat și cetățeni. În acest sens, petiției i se atribuie toate sensurile teoriei comunicațiilor [23, p.102].

Dacă este să tratăm petiția în acest mod, atunci important și semnificativ nu este atât petiția (toate solicitările, reclamațiile, cererile, sesizările), cât și recomandările, adică acele adresări care presupun anumite trebuințe, care fac trimitere la viitoare probleme, cât și la soluțiile lor. Spre deosebire de abordarea juridică, prin care în prim plan este plasat însăși *faptul* petiționării, din punct de vedere al politicului, se atrage atenția mai mult la *scop* și *conținut* [24, p. 39].

Astfel, petiția este examinată din perspectiva întrebărilor menționate mai sus. În practică, din aceasta rezultă mai multe circumstanțe: abordarea juridică a fiecărei petiții - indiferent de numărul semnatarilor, se consideră o singură petiție, politicul – numără cantitatea de semnături. Din punctul de vedere a politicului, petițiile colective sunt mai importante decât cele individuale, întrucât conțin

în sine totalitatea voințelor a mai multor autori și reprezintă în același timp rezultatul agregat al intereselor.

În paragraful 1.2. „Instituția dreptului de petiționare: incursiuni istorice”, autorul investighează premisele apariției dreptului de petiționare, cauzele determinante, precum și evoluția acesteia de-a lungul istoriei.

Apariția în sine a dreptului de petiționare, ca parte a dreptului constituțional, se conturează în perioada adoptării actelor care îmbrăcau forma așa numitor constituții, cu toate că ea se întâlnește și în diferite acte legislative antice.

Una dintre cele mai renumite și vechi mențiuni despre anumite proceduri de lucru cu plângerile cetățenilor, reprezintă „instrucțiunile vizirului” (aproximativ sec. XIV î.e.n.), unde: „El (vizirul, oficialul faraonului) aducea la cunoștința regelui, doar după ce plângerea era înșirată într-o scrisoare” [25, p. 6].

Din acest text rezultă clar, că în Egiptul Antic exista o procedură reglementată, conform căreia se putea adresa faraonului în formă scrisă plângeri, care erau inițial aprobate de vizir, după care erau înfățișate faraonului spre examinare.

În Europa, odată cu dezvoltarea elementelor democratice ale dreptului de petiționare, a rezultat nu doar apariția faptică, dar și juridică. Astfel, piatra de temelie a dreptului de petiționare este considerată cu precădere - Marea Britanie, pe teritoriul căreia pentru prima dată a fost reglementat juridic sub forma dreptului de petiționare ca instituție în sine [26, p. 37].

Magna Charta Libertatum (*Marea Carte a Libertăților*), un document scris în anul 1215 în timpul domniei regelui Ioan Fără de Țară, prin această Cartă se urmărea îngrădirea puterii regelui în scopul eliminării abuzurilor comise de monarh sau de reprezentanții săi direcți, precum și garantarea unui număr de drepturi pentru toți cetățenii.

În secolul al XVII-lea, prin „Petiția drepturilor” (1628), s-a încercat de încercat stabilirea garanțiilor împotriva perceperii de impozite, fără aprobarea Parlamentului, a arestărilor și a confiscărilor de bunuri, fără respectarea procedurii de judecată [27, p. 25]. Este considerat un act constituțional fundamental care fixa bazele legale ale prerogativelor parlamentului și ale monarhiei.

În Constituția Franței din 4 noiembrie 1848, dreptul de petiționare și-a găsit reglementarea în art. 8, „cetățenii... au dreptul de a înainta petiții și de a-și exprima gândurile în scris sau în alte moduri” [28, p. 4].

Evoluția istorică în țările române, începe din momentul când istografia dreptului public și a vechilor instituții publice și administrative românești au ajuns până în prezent la un consens în privința unei organizări constituționale a țărilor române până la regulamentele organice. Totuși unii specialiști în istoria dreptului constituțional au menționat că aceasta nu înseamnă că înainte de promulgarea legilor organice ale Țării Românești și Moldovei, cele două principate ar fi fost caracterizate de „o lipsă de organizare constituțională” aproape completă [29, p.89].

Până la constituirea statelor medievale independente în formațiuni teritoriale, numi „valahii” sau „țări”, s-au cristalizat instituții originale, bazate pe „obiceiul pământului”, care aveau la bază factorul popular favorizat de ideologia creștină.

Revoluția din 1848, care a avut loc în țările românești, a catalizat procesul de constituționalizare a vieții politico-juridice din Moldova. Astfel, în cadrul unei ample întruniri la hotelul Petersburg din Iași, la care au participat circa 1000 de persoane, boieri și orășeni, printre care și Alexandru Ioan Cuza, Vasile Alecsandri, Mihail Kogălniceanu ș.a., este adoptat un document numit *Petiția-Proclamație*, constituită din 35 de articole, care a fost înaintată spre aprobare domnitorului Mihail Sturza. Cerințele exprimate în Petiție erau moderate, stipulând printre altele: respectarea Regulamentului Organic, îmbunătățirea situației țăranilor, libertatea presei, responsabilitatea miniștrilor, reforma școlilor, noi alegeri pentru Adunarea Obștească, înființarea unei gărzi cetățenești.

După excluderea basarabenilor prin Tratatul de pace din 1812, aceștia au fost „decuplați de la procesul de modernizare ale națiunii române și de integrare vest-europeană...” [32, p.442].

Prima lege vizând Basarabia a fost Regulamentul privind instituirea administrației provizorii a Basarabiei din data de 2 august 1812, semnat de amiralul Ciceagov (comandantul Armatei Dunărene dislocate în principatele române) [33, p.156].

Populația din Basarabia nu a rămas nici pe departe „încântată” de organizarea de stat impusă de stăpânirea rusă prin forța acestui Regulament.

Boierii, cu concursul Mitropolitului Gavriil Bănulescu-Bodoni, care de asemenea se opunea cu fermitate tendințelor autocrate, pe care le găsea dăunătoare țării, au înaintat o petiție împăratului Alexandru I, în care au căutat să demonstreze că orânduirea statornicită de secole în provincie este cea mai potrivită.

Drept dovadă servește și conținutul acestei scrisori : „Dă-ne nouă un ocârmuitor civil pentru această provincie din moldoveni băștinași, un bărbat, căruia i-ar fi cunoscute familiile nobile (boierești locale), obiceiurile și legile noastre și a țărilor megieșe cu noi” [34, p.163].

Dacă e să comparăm cu conținutul constituțiilor contemporane, nu prea găsim deosebiri, ceea ce încă odată face dovada despre importanța instituției dreptului de petiționare, ca un drept vital în temelia democratismului [35, p.9].

Ca urmare a celor relatate în capitolul întâi și în urma analizei situației în domeniul cercetării privind dreptul de petiționare, am constat că interesul față de subiectul abordat a luat amploare în ultimul secol. S-a bucurat de o atenție deosebită din partea autorităților datorită influențelor democratice europene.

Desigur, că problema în cauză de cercetare a dreptului de petiționare trebuie să preocupe și mediul academic, care de pe urma corectărilor să prezinte recomandări a situației din domeniu.

Prin urmare, prin prezenta cercetare ne propunem să contribuim în limita aptitudinilor la studierea științifică a subiectului legat de dreptul de petiționare.

Având în vedere realizările științifice în materie ale cercetătorilor naționali, ne propunem o abordare distinctă a subiectului în cauză care se bazează pe unele momente importante:

- garantarea juridică a dreptului de petiționare pentru cetățean în raport cu autoritățile publice;
- particularitățile mecanismului de realizare al dreptului de petiționare și implicarea autorităților în respectarea și buna aplicare a mecanismului într-o mai bună asimilare a dreptului de petiționare;
- analiza implicării cetățeanului în procesul realizării dreptului de petiționare. Dreptul de petiționare folosit drept un canal informațional pentru autoritățile publice.
- examinarea cazurilor practice de realizare a dreptului de petiționare și identificarea neajunsurilor ce urmează a fi propuse spre înlăturare.

În ceea ce privește, scopul tezei rezidă în studierea aspectelor legate de realizarea dreptului de petiționare în raporturile dintre cetățeni și autoritățile publice. Materializarea scopului se v-a impune prin identificarea unor soluții optime propuse cadrului juridic menite să îmbunătățească accesul cetățenilor la realizarea drepturilor fundamentale prin intermediul petiției.

Pentru atingerea scopului ne propunem atingerea următoarelor obiective:

- elucidarea esenței, noțiunii și conținutului dreptului de petiționare, identificarea instrumentelor de realizare ale dreptului de petiționare;
- dezvoltarea realizării mecanismului dreptului de petiționare cu numirea laturilor obiective și subiective;
- rolul dreptului de petiționare drept o cale de apărare a drepturilor fundamentale stabilite în legea supremă;
- identificarea și aprecierea cadrului juridic în vigoare pentru consolidarea realizării dreptului de petiționare;
- analiza aplicării dreptului de petiționare în practică cu examinarea a mai multor cazuri practice.

Drept urmare, prin realizarea acestor obiective, ne propunem soluționarea problemei importante științifice care ar demonstra importanța asigurării realizării dreptului de petiționare cât și argumentarea necesității respectării legislației în vigoare drept condiție esențială dezvoltării democratismului și consolidării statului de drept Republica Moldova.

În **Capitolul 2**, „**Conceptul și natura juridică a dreptului de petiționare**” au fost examinate mai multe definiții doctrinare ale dreptului de petiționare și a fost definit dreptul de petiționare pe baza temeiurilor juridice și principiilor aplicabile.

În paragraful 2.1. Noțiunea și elementele structurale ale dreptului de petiționare, o definiție clară a petiției, nu există nu numai în legislație, ci și în doctrină. Astfel, rămânem destul de confuzi în identificarea înțelesului termenului de ”petiționare”, nu atât prin prisma filosofică sau etimologică, cât prin cea juridică.

Relațiile sociale prin intermediul cărora se manifestă dreptul cetățenilor la petiționare, reprezintă obiectul reglementării a mai multor ramuri de drept: contencios administrativ, procesual civil, procesual penal și altor ramuri. Însă, toate aceste reglementări nu trebuie să contravină în același timp normelor constituționale, aceasta s-ar explica prin:

În primul rând, caracterul normativ de drept prin intermediul căruia se realizează dreptul de petiționare de către cetățeni în raport cu organele statului este o condiție esențială în dezvoltarea democratismului în statul de drept [36, p. 56].

În al doilea rând, în majoritatea cazurilor, cauza înaintării petițiilor de către cetățeni spre organele statului este nemulțumirea privind serviciul autorităților de stat sau a funcționarilor după caz, activitatea cărora este petiționată [37, p. 10].

Dreptul de petiționare reprezintă o formă de exprimare a opiniei personale, petițiile sunt înaintate către organele statului cu scopul de a rezolva anumite probleme concrete îmbrăcând totodată anumite forme stabilite de actul normativ (propunerea, cererea, plângerea, petiția). Exprimarea opiniei sub anumite forme speciale nu se atribuie dreptului de petiționare [38, p. 55].

Esența dreptului de petiționare, poartă un caracter foarte complex, întrucât cetățenii datorită acestui drept pot participa în procesul de administrare a treburilor statului, să-și apere drepturile, libertățile și interesele personale. Pe lângă toate acestea, esența dreptului de petiționare se manifestă prin faptul că el reprezintă un *feedback* informațional de la cetățeni pentru stat și totodată corelează strâns cu alte drepturi constituționale sau cel puțin le asigură realizarea [39, p. 34].

Caracterizând esența ca fenomen, inclusiv și de drept, este important să înțelegem termenul de „esență”. Explicativ, ”esența” este „*Ceea ce exprimă principalul și stabilul din obiecte și din fenomene, natura lor internă, ascunsă, latura lor care nu este dată sau perceptibilă nemijlocit, ceea ce poate fi cunoscut numai trecând de forma exterioară a lucrurilor, pătrunzând în adâncul lor cu ajutorul gândirii.*” [40, p.31].

Unii savanți scriu că forme ale democratismului direct reprezintă doar acele apariții care instituționalizează voința celui care deține puterea deplină în stat - poporul. Nici scrisorile, nici adresările cetățenilor și nici activitatea organizațiilor sociale nu reprezintă suveranitatea poporului, nu instituționalizează puterea de voință directă [41, p. 166]. Întrucât dreptul de petiționare nu întrupește toate elementele formei directe a regimului democratic, iar în separat nici interesele voinței suverane populare, nu este legată cu deciziile luate de către puterea statului, astfel nu poate fi considerat dreptul de petiționare ca formă directă a democratismului [42, p.1].

Printre altele, am putea considera doar cazul în care se realizează inițiativa legislativă a cetățenilor și respectarea procedurii de examinare a proiectului de lege propus cu respectarea numărului care trebuie întrunit în acest sens, poate fi considerat o formă directă a democratismului direct. Însă, după cum am menționat și în alte capitole ale acestei lucrări, în Republica Moldova nu este prevăzut în legea supremă dreptul exclusiv al cetățenilor de a înainta propuneri legislative, prerogativa această fiind atribuită doar parlamentului, guvernului și președintelui.

Este important de înțeles că în celelalte cazuri nu trebuie de ignorat faptul că totuși dreptul de petiționare influențează într-o anumită măsură, sub o anumită formă deciziile organelor din statul de drept [43, p.123].

În ceea ce privește identificarea esenței dreptului de petiționare în literatura juridică se conturează doar o sigură idee comună în acest sens.

Conceptul de „a apăra drepturile” gravitează către conceptul de „autoapărare a drepturilor”, dreptul de petiționare urmează a fi examinat sub prisma adresării către organele statului de drept pentru revendicarea anumitor drepturi.

Dreptul de petiționare mai posedă și un caracter interpenetrat cu alte drepturi de bază ale cetățeanului, de care este de nedespărțit sau altfel spus nu poate exista, fiind atât de interdependente.

Prin urmare, petiționarul are dreptul liber de a căuta, primi, transmite, crea și a propaga informațiile care se realizează nemijlocit prin înaintarea petițiilor către organele statului privind oferirea diferitor informații legate de activitatea acestor organe sau structuri ale statului de drept, dacă acestea nu contravin normelor de drept cum sunt legile din domeniul accesului la informații și datele cu caracter personal sau alte acte care reglementează interesele și drepturile personale ale omului, cum spre exemplu garantează, art. 32, al Constituției Republicii Moldova, „*Libertatea exprimării nu poate prejudicia onoarea, demnitatea sau dreptul altei persoane la viziune proprie.*” [44].

Totodată, dreptul de petiționare este legat și de dreptul la întrunire, demonstrații sau alte manifestații, cum este precizat de art. 40, Constituția Republicii Moldova, „*Mitingurile, demonstrațiile, manifestările, procesiunile sau orice alte întruniri sunt libere și se pot organiza și desfășura numai în mod pașnic, fără nici un fel de arme.*” [44].

Astfel, dreptul de petiționare reprezintă în sine acel flux informațional, analiza căruia oferă organelor statului să ia decizii curente și juste.

În paragraful 2.2., „Configurațiile mecanismului realizării dreptului subiectiv de petiționare” mecanismul de realizare a dreptului constituțional, urmează a fi perceput ca pe o totalitate de elemente interdependente și corelative, funcționarea căruia depinde de condiția generală: asigurarea efectivă a realizării dreptului constituțional de petiționare.

O prioritate deosebită în mecanismul de drept al realizării dreptului de petiționare se dedică cu prisosință actelor internaționale [45, p.55].

În special Declarației Universale a Drepturilor Omului adoptată la 10 decembrie 1948, unde potrivit art. 7 ” *Toți oamenii sânt egali în fața legii și au, fără nici o deosebire, dreptul la o egală protecție a legii. Toți oamenii au dreptul la o protecție egală împotriva oricărei discriminări care ar viola prezenta Declarație și împotriva oricărei provocări la o asemenea discriminare.*”, fiind asigurată prin art. 8 prin care, ” *Orice persoana are dreptul la satisfacția efectivă din partea instanțelor juridice naționale competente împotriva actelor care violează drepturile fundamentale cei sunt recunoscute prin constituție sau lege.*”.

Izvorul principal de drept care reglementează realizarea dreptului de petiționare în Republica Moldova este art. 53 din Constituție, care menționează că ”*Cetățenii au dreptul să se adreseze autorităților publice prin petiții formulate numai în numele semnatarilor.*”. Această normă de drept este una fundamentală în reglementarea raporturilor juridice, care se realizează în sfera drepturilor de petiționare, având un efect direct și nemijlocit.

Izvorul de drept de nivelul doi urmează cel reprezentat de Legea cu privire la petiționare, nr. 190 din 19.07.1994 abrogată, care a avut o putere juridică mai puțin importantă decât cea relatată în legea supremă, dar menită să reglementeze mai pe larg relațiile de petiționare

Per general, cetățenilor li se oferă un spectru destul de larg în ceea ce privește procesul realizării dreptului de petiționare.

Petițiile scrise depuse, urmează obligatoriu a fi înregistrate de către organele destinate prin intermediul subdiviziunilor de cancelarie. Petițiile ce conțin diferite întrebări, probleme ce depășește competența organului ce a înregistrat petiția,

După cum a fost menționat anterior, dreptul de petiționare reprezintă dreptul ce conferă cetățenilor libertatea de gândire, pluralismul de idei, care presupune existența mai multor concepte și tratări ce sunt exprimate liber prin intermediul surselor reglementate de lege din perspectiva neadmiterii abuzului de drept [46, p.156].

În ceea ce privește procesul realizării mecanismului dreptului de petiționare, actele internaționale nu își au drept scop principal reglementarea proceselor concrete în privința asigurării drepturilor fundamentale menționate mai sus, scopul lor final fiind asigurarea tuturor garanțiilor și

protecției drepturilor. În pofida faptului că atele internaționale nu stabilesc mecanisme concrete de realizare a dreptului de petiționare, acestea în schimb obligă ca statele membre să reglementeze la nivel național aceste drepturi, iar când acestea încep să contravină actelor internaționale, se aplică prevederile actelor internaționale.

În ceea ce privește persoanele juridice străine, vom preciza art. 56, Codul Civil al R. M., unde persoanele juridice străine sânt asimilate, în condițiile legii, cu persoanele juridice ale Republicii Moldova. În consecință, orice persoană juridică străină poate adresa petiții și de a se comporta asemenea persoanei juridice din Republica Moldova bucurându-se de aceleași drepturi.

Despre statutul organizațiilor, Codul Administrativ stabilește principala condiție este să fie legal constituită. Pe când Codul Civil al R.M., se consideră constituită din momentul înregistrării ei de stat. Drept rezultat vor fi considerați ca subiecți ai mecanismului de realizare a dreptului de petiționare din momentul înregistrării la organele statului.

Înregistrarea petițiilor se efectuează pe fișe de evidență și control, menționate în pct. 5 din Hotărârea Guvernului nr. 208 din 31.03.1995 pentru aprobarea Instrucțiunilor privind ținerea lucrărilor de secretariat referitoare la petițiile persoanelor fizice și juridice, adresate organelor de stat, întreprinderilor, instituțiilor și organizațiilor Republicii Moldova. Astfel, petițiile primite de organe se înregistrează centralizat în aceeași zi de către cancelarie pe fișele de evidență și control, formatul A5 și A6 [47].

Informația referitoare la petițiile primite se introduce în banca de date a computerului conform machetei fișei de evidență și control a ecranului, în corespundere cu numărul de înregistrare, acolo unde este utilizat computerul, iar versiunea electronică parvenită se înregistrează în arhiva electronică a organului.

Plicurile în care s-au aflat petițiile se păstrează, în cazurile când pot fi utilizate la stabilirea adresei expeditorului sau când ștampila poștală este necesară pentru confirmarea datei de expediere și primire a petiției.

Pentru petițiile primite în timpul audienței se stabilește aceeași ordine de înregistrare, iar suportul electronic al petiției se păstrează 3 ani în baza de date a arhivei electronice a organului în versiunea înaintată de autor pe suport electronic.

Petiția în formă electronică trebuie să corespundă cerințelor față de documentul electronic, inclusiv față de aplicarea semnăturii digitale, în conformitate cu legislația în vigoare.

Petiția în formă electronică conține informații privind numele, prenumele, domiciliul și adresa electronică a petiționarului.

În această ordine de idei, prin pct. 6 a aceeași instrucțiuni, la înregistrarea petițiilor, pe prima pagină se aplică ștampila de înregistrare, în care se indică data primirii petiției și indicele de înregistrare.

Indicele de înregistrare constă din litera inițială a numelui petiționarului, numărul și anul de înregistrare a petiției (de exemplu: D - 404/04). Indicele de înregistrare poate fi constituit ori completat cu alte semne distinctive care asigură sistematizarea și integritatea petițiilor, facilitează selectarea și analiza acestora.

Prin urmare reprezintă o deosebită importanță analiza elementelor al indicilor de înregistrare cât și toate semnele distinctive care asigură înregistrarea tuturor petițiilor.

În paragraful 2.3., „Clasificarea dreptului de petiționare: principii doctrinare” la moment nu există o clasificare unică a dreptului de petiționare, însă în literatură și doctrină se întâlnesc o mulțime de exemple ale clasificărilor după diferite criterii.

Chiar și în actele juridico-normative sunt aplicate mai multe tipuri de clasificări. Ține de menționat că problema clasificării dreptului de petiționare nu reprezintă doar de importanță teoretică, ea reprezintă o importantă călăuză în practică, întrucât diferite petiții au diferite moduri de examinare. În prezentul subcapitol vom încerca să examinăm unele clasificări existente ale dreptului de petiționare trăgând mai mult atenția asupra tangențelor legate de legislația în vigoare [48, p. 520].

Clasificarea dreptului de petiționare poate fi efectuată după mai multe criterii, câteva variante de clasificări din punct de vedere a științei dreptului. Știința politică a acordat o atenție

deosebită dreptului de petiționare. Întrucât tema noastră ține dreptul de petiționare, vom încerca să redăm o clasificare culeasă din doctrină.

Clasificarea dreptului de petiționare din punct de vedere normativ, la fel este foarte importantă, pentru că în procesul de examinare a petițiilor avem posibilitatea de a califica și trata corect apartenența petiției, în caz contrar, riscăm să pierdem sensul și destinația petiției respective [49, p.123].

Clasificarea petițiilor ține mai mult de teorie și nicidecum ceva care ar da o valoare adăugată protecției dreptului de petiționare, însă creează un cadru precoce de ducere a lucrărilor administrative inclusiv cele legate de secretariatul actelor în instituțiile statului.

După forma pe care o îmbracă petițiile pot fi clasificate în:

- petiții verbale;
- petițiile scrise;
- petițiile electronice.

După modul de înaintare a petițiilor, petițiile se clasifică după cum urmează:

- petiții înregistrate de petiționare în cancelariile organelor statului;
- petițiile trimise prin poștă;
- petițiile trimise electronic;
- petițiile trimise prin fax;
- petițiile publicate pe site-urile deschise ale organelor statului [50, p.126].

Ceea ce ține de petițiile electronice este de precizat că în Codul Administrativ stabilește că petiția în formă electronică trebuie să corespundă cerințelor față de documentul electronic, inclusiv aplicarea semnăturii digitale, în conformitate cu legislația în vigoare.

Ceea ce privește modalitatea de înaintare a petițiilor pe paginile oficiale ale organelor statului, necesită a fi clasificate după conținut și tematică întru economisirea resurselor administrative de examinare a petițiilor cât și posibilitatea petiționarului de a face cunoștință ușor și accesibil cu conținutul răspunsului petiției înaintate.

În paragraful 2.4., ”Locul dreptului de petiționare în cadrul drepturilor și libertăților fundamentale” fără nici îndoială putem constata importanța semnificativă a instituției dreptului de petiționare în sistemul public de conducere al statului. Întregul complex de funcții pe care îl cuprinde instituția dreptului de petiționare este necesar și indispensabil [51, p. 205].

Funcția de apărare a dreptului de petiționare este cea mai importantă pentru cetățeni, cu toate că se iscă numeroase întrebări legate de calitatea realizării acestei funcții, pentru că nu toate petițiile conțin solicitări clare și justificate din prisma legii. Uneori, fie din neștire sau intenționat petiționarii furnizează informații calomnioase, ori fac abuz de dreptul de petiționare, știrbind într-un fel din atenția statului față de această instituție și limitând în unele cazuri anumite libertăți prin care statul încearcă să se asigure de aceste abuzuri.

Refuzul autorităților de a răspunde la petiție, trebuie să fie argumentat în conformitate cu legea și menționat în același timp actul care a servit drept refuz de a oferi răspunsul respectiv sau de a satisface petiția. Aceasta este importat, pentru că astfel cetățenii au posibilitatea să ia cunoștință cu actul juridic care a servit drept cauză la respingerea petiției sau la nesatisfacerea ei.

Însă sunt cazuri în care petițiilor înaintate nu li se oferă nici un răspuns iar timpul de așteptare este unul lung făcând să aștepte petiționarul și să înainteze petiții repetat.

Funcția de informare a dreptului de petiționare nu are atât de mare importanță pentru cetățeanul privit în individual, asta pentru că cetățeanul expediază petiția către organele statului cu scopul de a primi careva ajutor și susținere în interesele sale personale [52, p.146].

Pe de altă parte, analiza tuturor petițiilor cetățenilor și problemelor indicate în petiții, reprezintă în sine realizarea voinței poporului și reprezintă în același timp garanția de apărare a drepturilor și intereselor cetățenilor.

În primul rând, prin indicarea în petiții anumite probleme și propunerea căilor de rezolvare a lor făcând trimitere la încălcările și lezările de lege care se fac, atunci apare posibilitatea poporului de a influența deciziile statului. Desigur că statul nu poate lua în considerație fiecare petiție în parte, însă mai multe petiții care se referă la aceeași problemă poate rezulta anumite schimbări.

În al doilea rând, prin înaintarea petițiilor, cetățenii încearcă să preîntâmpine anumite încălcări ale drepturilor, totodată au tendința de a înlătura și cauzele care a dus la apariția problemei.

Prin urmare, dacă a apărut o petiție de la un cetățean, înseamnă că există o încălcare, dacă a apărut mai multe petiții analogice atunci există o problemă mai mare la nivel regional sau chiar de stat.

Funcția de comunicare a dreptului de petiționare nu este recunoscută, unii spre exemplu consideră că această funcție este aceeași ca și funcția de informare a dreptului de petiționare. După părerea noastră, funcția de informare a dreptului de petiționare presupune aplicarea ei de către aparatul statului întru colectarea informațiilor necesare. Însă, prin funcția de comunicare, statul primește informațiile trimise de către cetățeni prin intermediul petițiilor.

Dacă e să admitem că petiția cetățenilor reprezintă parte a ciclului sistemului administrativ de stat, atunci ciclul comunicativ a este alcătuit din opt părți componente: evenimentul, sursa de informație a evenimentului, canalul informației, destinația informației, evaluarea informației evenimentului, primirea informației evenimentului, planul de acțiuni și acțiunea propriu zisă.

Capitolul 3, „Asigurarea realizării dreptului de petiționare prin instrumente naționale” conține o cercetare minuțioasă în ceea ce privește îmbunătățirea cadrului legal din domeniul petiționării, în special asupra cadrului procedural și lucrărilor de secretariat.

În paragraful 3.1., „Procedura de realizare și termenii de examinare a dreptului de petiționare” dreptul cetățeanului cât și a organizației de a se adresa cu petiții – reprezintă un drept subiectiv, care se realizează în anumite raporturi bine determinate dintre om, cetățean, organizație și stat. În dependență de caracterul prerogativelor juridice de care dispune subiectul menționat mai sus se realizează dreptul constituțional al petiționării conform unei anumite forme.

Potrivit observațiilor a mai multor doctrinari de drept constituțional, petiția cetățenilor poartă un caracter foarte variat, conține informații neomogene, nu corespunde cu direcția socială: pot conține atât petiții individuale asupra încălcărilor drepturilor și libertăților, cât și colective, care ridică probleme de interes social mai cuprinzător. Ele diferă după caracteristicile juridice și respectiv provoacă efecte distincte [53, p.141].

Legea cu privire la petiționare nu conține norme imperative care ar obliga organele statului și oficialii responsabili în cazul depistării lezării de drepturi ca urmare deciziei și acțiunilor ori inacțiunilor să oprească acțiunea deciziilor luate asupra cetățenilor în cauză.

În ceea ce privește respectarea termenilor la examinarea petițiilor reprezintă un proces complex pe care persoanele oficiale urmează să-l îndeplinească pentru petițiile înaintate de către cetățeni. Aceasta presupune respectarea termenilor înaintate de cadrul legal și o pregătire specială întru puterea de gestionare cu petițiile primite.

În ceea ce privește *termenele de examinare a petițiilor*, putem delimita două tipuri și anume *termenii generali și termenii speciali*.

Pe lângă termenele generale menționate mai sus, legea prevede în cadrul său și alte termene speciale pentru examinarea petițiilor, și în continuare ne vom referi la termenele incluse în legea privind accesul la informație nr. 982 din 11.05.2000, Informațiile, documentele solicitate vor fi puse la dispoziția solicitantului din momentul în care vor fi disponibile pentru a fi furnizate, dar nu mai târziu de 15 zile lucrătoare de la data înregistrării cererii de acces la informație [54].

Neclară însă reprezintă oferirea răspunsurilor la petițiile în formă electronică, cadrul legal oferind doar posibilitatea de oferire a răspunsurilor în forma electronică, cu toate că instrucțiunea menționată mai sus obligă aplicarea semnăturii digitale în corespundere cu legislația în vigoare.

În ceea ce privește refuzul de oferire a răspunsurilor de către organele statului, refuzul de a furniza o informație, un document oficial va fi făcut în scris, indicându-se data întocmirii refuzului, numele persoanei responsabile, motivul refuzului, făcându-se în mod obligatoriu trimitere la actul normativ (titlul, numărul, data adoptării, sursa publicației oficiale), pe care se bazează refuzul, precum și procedura de recurs a refuzului, inclusiv termenul de prescripție, în conformitate cu art. 19 a legii privind accesul la informație.

În această ordine de idei, ține de precizat, faptul că în cazurile în care furnizarea informației este una de natură directă, solicitantul trebuie să confirme recepționarea prin aplicarea semnăturii sale sau pe fișa de evidență și control.

În paragraful, 3.2. „Particularitățile procesului realizării dreptului subiectiv de petiționare”. Dreptul subiectiv se identifică ca o totalitate de drepturi și revendicări ce țin de competența individului care acționează în temeiul dreptului obiectiv.

Dreptul de petiționare este un drept ce își găsește reflecția în libertatea de exprimare, libertatea de opinie și libertatea de gândire, aceasta presupunând existența unui pluralism de idei, crearea ideilor și comunicarea acestora. Astfel, una din formele de a-și realiza libertatea de exprimare, libertatea de opinie și libertatea de gândire este petiția. Libertățile indicate mai sus își găsesc reflecția în mai multe acte internaționale, precum: Declarația universală a drepturilor omului, Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice, Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, etc. [55].

În sensul convenției, libertatea de exprimare nu ține doar de ideile care sunt privite ca avantajoase sau satisfăcătoare, sau care nu provoacă nici o reacție, sau sunt catalogate ca nedăunătoare, dar și de ideile care sunt apreciate ca neavantajoase sau nesatisfăcătoare, care provoacă repulsii sau sunt contrare cu alte idei [56, p.7].

Orice persoană, care se consideră lezată în drepturile sale legitime, are dreptul la petiționare, care presupune posibilitatea de adresare oricărui organ de stat, pentru înlăturarea nedreptății, anihilarea consecințelor, repararea daunei sau repunerea în drepturi. În acest context, prin Constituție sunt recunoscute o serie de drepturi și posibilități de exercitare liberă a lor: dreptul privind libertatea expresiei, libertatea mitingurilor, demonstrațiilor, întrunirilor, dreptul de apărare, dreptul la grevă. Toate acestea sunt legate în limita în care sunt inițiate pentru garantarea și realizarea altor drepturi sau libertăți fundamentale [57, p.2].

În paragraful 3.3., „Modalitatea realizării dreptului de petiționare de către instituțiile statului” instituția dreptului de petiționare este obiectul câmpului reglementării juridice de drept, iar modul în care acesta este reglementat poate mule vorbi despre regimurile politice care se află la cârma statului de drept [58, p. 8].

Examinarea petițiilor de către **Parlamentul Republicii Moldova**. Potrivit raportului Direcției petiții și audiențe privind examinarea, analiza tematică și sistematizarea rezultatelor examinării petițiilor în perioada 1 ianuarie – 1 septembrie 2017 [59]. În perioada de referință, Direcția petiții și audiențe a Secretariatului Parlamentului a înregistrat 2235 de petiții și adresări verbale, se menționează în raport (cu 200 mai puține în comparație cu primul semestru al anului 2015), în care persoanele fizice și organizațiile legal constituite din toate localitățile și de peste hotare au abordat 2541 de cesțiuni.

Din numărul total al solicitărilor, 1989 au fost petiții scrise (89 %) și 246 au fost adresări verbale (11 %).

Totodată raportul indică categoriile de solicitanți, unde 1956 au fost adresate de către persoane fizice, care constituie 87,5 %, iar 279 de petiții au fost adresate de organizațiile legal constituite, ceea ce reprezintă 12,5 % din numărul total de petiții primite.

Mai indică sursa că din 1215 de petiții (54,4 %) din numărul total au fost remise organelor de resort, iar 1020 (45,6 %) au fost examinate în cadrul Parlamentului. Astfel, rezultatele statistice privind examinarea, conform tematicii abordate a petițiilor și adresărilor verbale ale persoanelor juridice [59].

Cele mai abordate probleme în petițiile adresate se referă la asigurarea respectării legislației și menținerea ordinii publice, protecția socială, activitatea legislativului, activitatea administrației publice centrale și locale, precum și gospodăria comunală, activitatea de muncă etc..

Examinarea petițiilor de către **Guvernul Republicii Moldova**. Potrivit notei informative publicate privind examinarea petițiilor adresate Guvernului și audiența cetățenilor în cadrul Cancelariei de Stat pentru anul 2017. Pe parcursul anului 2017 în adresa Guvernului au parvenit 3439 de petiții (inclusiv 374 adresări în formă electronică), cu 884 petiții mai multe decât în anul

2016. În cadrul audiențelor 508 de cetățeni au primit explicațiile de rigoare și, în funcție de complexitatea problemei, au depus 207 petiții [60].

Întrucât domeniul de cercetare ține de domeniul dreptului, în continuare vom analiza examinarea petițiilor de către *Consiliul Superior al Magistraturii al R.M.* [61].

Astfel, potrivit ultimului raport privind activitatea Consiliului Superior al Magistraturii și a Instanțelor Judecătorești în anul 2017. În perioada 01 ianuarie – 31 decembrie 2017, Inspecției judiciare i-au fost repartizate spre examinare 580 petiții și 1889 sesizări [61]. Majoritatea sesizărilor se referă la dezacordul cu hotărârile, încheierile și deciziile instanțelor judecătorești, comportamentul judecătorilor, încălcarea termenului de redactare a hotărârilor, încălcarea termenului rezonabil de soluționare a cauzelor, modul de repartizare a cauzelor parvenite în instanță, refuzul de a elibera copiile de pe actele judecătorești, conform solicitărilor, inclusiv în limba rusă.

În ceea ce privește examinarea petițiilor de către **Oficiul Avocatului Poporului**, specifică în ultimul său raport despre situația examinării petițiilor parvenite de la cetățeni [62].

Se menționează în raport, ca și în anii precedenți, petiționarii sunt nemulțumiți de nivelul scăzut al veniturilor, prestațiilor sociale, care nu acoperă nici minimumul de existență; de modalitatea de acordare a ajutorului social/ajutorului pentru perioada rece a anului; de modalitatea de stabilire și calculare a pensiilor. Ei se plâng de faptul că, în special, autoritățile publice locale nu informează suficient populația cu privire la facilitățile acordate păturilor social vulnerabile etc. Veniturile derizorii, creșterea continuă a prețurilor și tarifelor la mărfurile de consum și servicii afectează nivelul de trai al populației și contribuie la aprofundarea sărăciei celor mai vulnerabile grupuri ale populației.

De menționat că de cele mai multe ori petiționarii invocă în adresări dezacordul său cu condițiile neadecvate de detenție din penitenciarele în care sunt plasați. În același timp au fost înregistrate adresări ce vizează asistența medicală necorespunzătoare, încălcarea normelor deontologice de către colaboratorii de poliție sau ai penitenciarelor. La examinarea plângerilor prioritate se acordă petițiilor în care sunt invocate acțiuni de maltratare din partea agenților instituțiilor în a căror custodie se află persoanele limitate în libertate.

În paragraful 3.4. „Analiza jurisprudenței în materia dreptului de petiționare” întru identificarea nivelului de soluționare a cazurilor legate de dreptul de petiționare, ne-am propus să analizăm practica jurisprudenței în Republica Moldova cu evidențierea celor mai însemnate cazuri legate de încălcarea dreptului la petiționare ale cetățeanului. Totodată, în acest subcapitol ne-am propus să menționăm și unele cazuri soluționate de Curtea Europeană a Drepturilor Omului (CEDO).

CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI

Ținând cont de faptul că principalul scop propus în această lucrare a fost atins, iar obiectivele alese au fost elucidate în marea lor totalitate, am formulat unele dintre cele mai importante concluzii și recomandări, care sperăm noi vor fi valorificate.

Dreptul de petiționare este principalul subiect abordat în multe lucrări naționale cât și străine care este reprezentat drept un mijloc de a obține încetarea unei situații nesatisfăcătoare sau a preîntâmpinării unei injustiții.

Cele mai însemnate evoluții, dreptul de petiționare le-a cunoscut în ultimii 200 de ani, în care s-a impus în majoritatea constituțiilor statelor lumii pe poziția drepturilor fundamentale ale individului [63, p. 442].

După nuanțarea și reevaluarea noțiunii și esenței dreptului de petiționare, rezultă că dreptul de petiționare reprezintă acea posibilitate inerentă a omului și cetățeanului, cât și a organizației de a se adresa direct sau indirect, scris sau oral, individual sau colectiv către organele statului sau responsabililor oficiali cu scopul de a apăra, revendica sau realiza interesele legale, libertățile și drepturile recunoscute de lege.

Totodată noțiunea dreptului de petiționare poartă un caracter foarte complex și constă din

faptul, că cetățenii care posedă acest drept au posibilitatea de a participa indirect în treburile statului, să-și apere propriile drepturi, interese și alte libertăți conferite de lege și de acordurile internaționale la care statul de drept este parte. Esența dreptului de petiționare constă în mare parte din faptul că reprezintă canalul informațional de "feedback" dintre popor și stat, cât și se află într-o legătură strânsă cu alte drepturi constituționale în mare parte susținând realizarea lor [64, p.22].

În aceste condiții, dreptul de petiționare se referă atât la drepturile personale (apărarea drepturilor și libertăților, dreptul de exprimare și la opinie proprie), cât și la politice (dreptul de a participa în treburile statului) rezultând într-un final apartenența exclusivă la statutul cetățeanului în Republica Moldova.

Totodată, concluzionăm despre capacitatea restrânsă a instanțelor judecătorești în înlocuirea totală a instituției dreptului de petiționare, întrucât pe urma nesatisfacerii solicitărilor din petiție, cetățenii își pierd într-o oarecare măsură încrederea în organele statului întrucât sunt nevoiți să apeleze în instanțele de judecată după restabilirea dreptului. Prin urmare, instituția dreptului de petiționare are capacitatea mai mare de a se isprăvi cu petițiile cetățenilor, iar funcția de apărare a drepturilor și intereselor cetățenilor este cel mai bine apărat de instituția dreptului de petiționare. Deci alături de acțiunile în instanțele de judecată, dreptul de petiționare are același prerogative de apărare și revendicare a dreptului [46, p.155].

În privința analizei jurisprudenței Curții Constituționale a R.M., considerăm că Hotărârea Curții din 17 septembrie 2013, privind controlul constituționalității unor prevederi care stabilesc obligativitatea examinării petițiilor anonime în cazul în care aceasta vizează ordinea publică și securitatea națională, am considera puțin împovărătoare din perspectiva respectării drepturilor fundamentale ale omului.

Studiind legislația în vigoare din domeniul petiționării care reglementează realizarea dreptului de petiționare de către cetățeni în raport cu organele statului, concluzionăm că cele mai abordate probleme în petițiile adresate se referă la asigurarea respectării legislației și menținerea ordinii publice, protecția socială, activitatea legislativului, activitatea administrației publice centrale și locale, precum și gospodăria comunală, activitatea de muncă etc.

După efectuarea studiului asupra materialelor științifice disponibile întru evaluarea gradului și nivelului cercetării în cauză din domeniul realizării dreptului de petiționare, am ajuns la concluzia că a mai rămas loc de foarte multe completări, datorită evoluției relațiilor sociale la care se raporta un cadrul normativ mai complex și complicat.

În privința elucidării mecanismelor dreptului de petiționare acesta urmează a fi perceput ca pe o totalitate de elemente interdependente și corelative, funcționarea căruia depinde de condiția generală: asigurarea efectivă a realizării dreptului constituțional de petiționare [8, p. 46].

Mecanismul realizării dreptului de petiționare urmează să aibă la bază următoarele principii: universalitatea dreptului de petiționare, libertatea de înaintare a petițiilor, respectarea egalității dintre cetățean și stat, libertatea de a alege, obiectivitate, competența examinării, abordarea complexă a petițiilor, respectarea legislației pe parcursul întregului proces de examinare a petițiilor.

Dintre recomandări putem contura:

1. Diversificarea accesului petiționarilor la organele statului prin intermediul la cât mai multe canale adaptate la nivelul de utilizare ale cetățeanului, cum este e-mailul, paginile web ale autorităților, aplicații, module speciale de utilizare.

2. Micșorarea termenilor generale de examinare ale petițiilor cu modificarea art. 60, Codul Administrativ al Republicii Moldova, unde procedura administrativă să fie finalizată în 20 de zile în loc de 30 de zile.

3. Considerăm oportun și necesar de a completa Codul Administrativ al Republicii Moldova cu clauze care ar asigura mai bine conflictul de interese al funcționarilor organelor statului în raport cu petiționarii prin introducerea obligațiilor la nivel de instituție de a deține controlul asupra respectării cadrului normativ din domeniu.

4. Schimbarea statutului instituțional al petiției electronice cu posibilitatea de identificare al petiționarului și prin alte mijloace, alta decât semnătura electronică. Mijloacele de identificare urmează a fi aplicate și față de cetățenii străini și apatrizi.

5. Cu titlul de *lege ferenda* se propune analogic procedurii contenciosului administrativ să fie inclusă în Codul Administrativ al R.M., art. 93, următorul conținut: „*Sarcina probațiunii asupra circumstanțelor rezultate la emiterea deciziei, săvârșirea acțiunilor sau inacțiunea care a dus la încălcarea drepturilor, libertăților și intereselor legitime ale cetățeanului, organizației sau colectivului, este pusă pe seama organului statului și persoanei responsabile.*”.

6. Întru realizarea principiului gratuității propunem a fi exclus din Codul Administrativ alin. (2), art. 116, „*Taxele ce urmează a fi percepute în baza legii de la petiționari au ca scop doar acoperirea cheltuielilor efective ale autorității publice în cadrul procedurii administrative.*”, această prevedere fiind una evazivă poate fi interpretată abuziv prin lezarea drepturilor petiționarilor.

Urmare studiului, concluziilor și recomandărilor expuse, considerăm că prezenta lucrare înregistrează un aport important la cunoașterea științifică în domeniul dreptului de petiționare.

Aceasta implică un imbold asupra procesului de perfecționare a cadrului legislativ și celui teoretic care credem noi își va produce rezultatele pozitive în consolidarea statutului democratic.

Urmare studiului, concluziilor și recomandărilor expuse, considerăm că prezenta lucrare înregistrează un aport important la cunoașterea științifică în domeniul dreptului de petiționare. Aceasta implică o imbold asupra procesului de perfecționare a cadrului legislativ și celui teoretic care credem noi își va produce rezultatele pozitive în consolidarea democratismului statului de drept la care pretinde a fi unul calitativ în Republica Moldova.

Avantajele concluziilor și recomandărilor deduse în urma cercetării teoretico-practice a dreptului de petiționare aurt elucidate următoarele:

În plan legislativ: va uniformiza abordarea juridică asupra conceptului dreptului de petiționare în diverse ramuri de drept; va fi asigurată conformitatea cadrului normativ intern cu noile standarde regionale și internaționale în domeniu; vor fi definitivate legitățile principale de acordare a suportului în realizarea dreptului de petiționare;

În plan doctrinar: va clarifica diversele abordări doctrinare referitoare la mecanismul de realizare a dreptului de petiționare, precum și cele cu referire la esența și particularitățile instituției dreptului de petiționare;

În activitatea practică a organelor statului: se vor preveni erorile judiciare generate de dificultatea interpretării normelor juridice cu privire la dreptul de petiționare, cât și a celor determinate de discrepanțele abordărilor reflectate în legislația internă și cea internațională.

Planul de cercetări în perspectivă. Noile condiții și relații social-politice condiționează foarte mult schimbarea modului de abordare și de perfecționare în continuare a instituției dreptului de petiționare. Cele expuse ne permit să afirmăm că dreptul la petiționare în Republica Moldova este și rămîne destul de actuală și pentru viitor atât din punct de vedere teoretic , dar mai ales practic. Aceasta determină necesitatea cercetării instituției date în cadrul unor lucrări viitoare, cercetări, care vor deveni foarte actuale în realizarea stabilirii locului și rolului dreptului de petiționare.

Considerăm că ideile expuse în teză sunt destul de binevenite pentru inițierea unor cercetări complexe mai ales a normelor juridice din diferite ramuri de drept, ce reglementează dreptul de petiționare.

Concluzia finală și generalizată asupra studiului realizat este că de-a lungul istoriei, instituției dreptului de petiționare i s-a oferit un loc important. Totuși, acesta nu este un argument pentru încetarea cercetărilor viitoare, întrucât evoluția societății, a relațiilor sociale, modificării normelor juridice determină analiza teoretică și implementarea în practică a normelor instituției dreptului de petiționare în Republica Moldova.

BIBLIOGRAFIE

1. Deaconu Ș. Codex constituțional. Constituțiile statelor membre ale Uniunii Europene, vol. I și II, Ed. Monitorul Oficial, București, 2015. 148 p.
2. Raportul privind respectarea drepturilor și libertăților omului în Republica Moldova în anul 2016/ Oficiul Avocatul Poporului „Ombudsman”. Chișinău: Elan Poligraf, 2017. 304 p.
3. Ionescu Cr. Unele referiri pe marginea dreptului constituțional de petiționare. În: Pandecte Române, Wolters Kluwer, București, 2016. 175 p.
4. Legea cu privire la Curtea Constituțională nr. 317 din 13.12.1994??? Legea cu privire la Curtea Constituțională nr. 317 din 13.12.1997. În: Monitorul Oficial al R.M. din 07.02.1995, nr. 8.
5. Costachi G., Guceac I. Fenomenul constituționalismului în evoluția Republicii Moldova spre statul de drept. Chișinău: Tipografia centrală, 2003. 339 p
6. Costachi G. Cetățenia europeană și drepturile cetățeanului european ce derivă din aceasta. În: Legea și viața, 2009, nr. 3. p. 2-4.
7. Smochină A., Galben C. Implicarea societății civile în procesul decizional al statului. În: Revista de Studii Juridice Universitare, 2011, nr. 1-2, p. 71-76.
8. Smochină A., Conicov I. Noțiunea și elementele structurale ale dreptului de petiționare. În: Revista Studii Juridice Universitare, Chișinău. 2015. Nr.3-4, p. 45-51.
9. Cârnaț T., Cârnaț M. Protecția juridică a drepturilor omului. Chișinău: Reclama, 2006. 380 p.
10. Popa V. Drept parlamentar al Republicii Moldova. Chișinău: ULIM, 1999. 234 p.
11. Popa V. Drept public. Chișinău: AAP, 1998, 460 p.
12. Popa V., Munteanu I., Mocanu V. De la centralism spre descentralizare. Chișinău, 1997. 219 p.
13. Deleanu I. Drept constituțional și instituții politice. Tratat, vol. 1. București: Europa Nova, 1996. p. 131-132.
14. Muraru I., Tănăsescu S. Drept Constituțional și Instituții Politice. Ediția a 9-a (revăzută și completată). Lumina Lex, 2001. 180 p.
15. Bădescu M., Andruș C., Năstase C. Drept constituțional și instituții politice. București: Universul Juridic, 2011. 258 p.
16. Gionea V., Pavel N. Curs de drept constituțional. București: Scaiul, 1996. 167 p.
17. Simina E., Deaconu Ș. Drept constituțional și instituții politice. Caiet de seminarii, ed. a 2-a. București: C.H. Beck, 2002. 215 p.
18. Vintila G. Mecanismele de realizare a diferitor drepturi, București: Lumina Lex, 2012. 156 p.
19. Румянцева В. Институт обращений в органы государственной и местной власти: понятие, сущность, содержание. Москва: История государства и права, 2008, № 14. с. 2-4
20. Ситников А. П., Огарь И.В. Политический консалтинг. Москва: ИД ГУ-ВШЭ, 2004. 165 с
21. Герасимов А. П., Лазарева. Москва: Спарк, 1997. 180 с.
22. Ситников А. П., Огарь И.В. Политический консалтинг. Москва: ИД ГУ-ВШЭ, 2004. 165 с
23. Mair P. Representative versus Responsible Government. In: Max Planck Institute Working Papers, 08.09.2009. 189 p.
24. Бутылин В. Н. Институт государственно-правовой охраны конституционных прав и свобод граждан, В: Право и власть. Москва: РРТ, 2007. 196с.
25. Хрестоматия по истории государства и права зарубежных стран (Древность и Средневека). Сост. В.А. Томисин. Москва: Зершало, 2001. 78 с.
26. Хаманёв Н. Право жалобы граждан европейских социалитических странах. Казань: Юрис, 1984. 66 с.
27. Хрестоматия по истории государства и права зарубежных стран. Крашенинникова. Москва: Элитс, 2003. 56 с.
28. Загряцов М. Административная юстиция и право жалобы в теории и законодательстве. Москва: ККУП, 1994. 168 с.
29. Guceac I. Constituția la răscruce de milenii., Inst. de cercetări Juridice și Politice. Chișinău, 2013. Î.S. F.E., „Tipografia Centrală”. 416 p.
30. Хрестоматия по истории государства и права зарубежных стран. Н.Н. Крашенинникова. Москва: Элитс, 2003. 156 с.

31. Barbu D. O arheologie constituțională românească. Universitatea din București, 2002. 357 p.
32. Brătianu G. Două veacuri de la reforma lui Constantin Mavrocordat. În: Analele Academiei Române, mem., secț. Ist., s.a 3-a. XXIX, p. 442-448
33. Ionescu C. Culegere de documente „Dezvoltarea constituțională a României. Acte și documente. 1741-1991”. București: ed. Monitorul Oficial, 2000. 867 p.
34. Mischevca Vl. Impactul războiului ruso-turc din 1806-1812. În: In honorem Alexandru Moșanu. Studii de istorie medieavală, modernă și contemporană a românilor. Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca, 2012. 181 p.
35. Varta I. 1812, Basarabia răpită. În: Magazin istroic, Anul XVI, nr. 1 (538), p. 9
36. Кассо Л., Стадницкий. Гаврииль Бэнулеску-Бодони. Кишинев, с. 285
37. Tănase G. Separația puterilor în stat. București: Ed. Științifică, 2011. 11 p.
38. Cadart J. Institutions politiques et droit constitutionnel. Vol. L. Paris: LGDJ, 1979. p. 55-57
39. Novruzov V., Costachi G., În: Materialele conferinței internaționale “Cultura juridică și prevenirea corupției” Transparency Intern. Moldova. Chișinău: Bons Offices, 2007. p. 30-38
40. Novruzov V., Costachi G., doctor habilitat în drept, profesor universitar. Materialele conferinței internaționale “Cultura juridică și prevenirea corupției” /coord.: Efim Obreja, Gheorghe Avornic. Transparency Intern. Moldova. Chișinău: Bons Offices, 2007. p. 30-38
41. Vintila G. Mecanismele de realizare a diferitor drepturi, București: Lumina Lex, 2012. 156 p.
42. Dexonline, <http://dexonline.ro/definitie/reclama%C8%9Bie> (vizitat 25.12.2017).
43. Комарова В. В. Формы непосредственной демократии: Учеб. Москва: Графит, 1998. 145 с.
44. Constituția Republicii Moldova adoptată la 29 iulie 1994, a intrat în vigoare la 27 august 1994. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 1994, nr.1 .http://lex.justice.md/document_rom.php?id=44B9F30E:7AC17731 (vizitat 26.12.2018)
45. Berger V. Jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului. București: S.n., 1997. 131 p.
46. Conicov I. Influența actelor internaționale și europene asupra dezvoltării dreptului de petiționare. În: European economic integration. Chișinău: USEM, 2016, p. 154-158
47. Hotărârea Guvernului Republicii Moldova pentru aprobarea Instrucțiunilor privind ținerea lucrărilor de secretariat referitoare la petițiile persoanelor fizice și juridice, adresate organelor de stat, întreprinderilor, instituțiilor și organizațiilor Republicii Moldova nr. 208 din 31.03.1995. În: Monitorul Oficial al R.M. din 05.05.1995. nr. 24. art. nr. 192
48. Rowe G., Frewer L. J. Evaluating public-participation exercises: a research agenda. In: Science, Technology and Human Values. Vol. 29, 2004. nr. 4. p. 512–557.
49. Constantinesco V., Pierré-Caps S. Droit constitutionnel. Paris: Presses Universitaires de France, 2006. 165 p.
50. Dabu V. Drept Constituțional și Instituții Politice. București: Humanitas, 2002. 218
51. Новиков А. Обращение граждан: административно-процедурные правовые аспекты. Воронеж: Юрас, 2006. 245 с.
52. Simina E., Deaconu Ș. Drept constituțional și instituții politice. Caiet de seminarii, ed. a 2-a. București: C.H. Beck, 2002. 215 p.
53. Muraru I. Drept constituțional și instituții politice. Vol. 1. București: Actami, 1995. 142 p
54. Legea privind accesul la informație nr. 982 din 11.05.2000. În: Monitorul Oficial al R.M. din 28.07.2000, nr. 88-90, art. nr. 664
55. Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice. În: Tratatate Internationale, 30.12.1998 Nr. 1, art Nr.: 3.
56. Foca M. Drept Constituțional și libertăți fundamentale, Constanța: Europolis, 2005. 118 p.
57. Osmochescu N. Drepturile omului: mecanisme naționale de protecție. În: Justiția Constituțională, 2008, nr. 3, p. 2-5
58. Măgureanu V. Puterea politică și sistemul social. București: Politică, 1985. 115 p
59. Raportul Direcției petiții și audiențe privind examinarea, analiza tematică și sistematizarea rezultatelor examinării petițiilor în perioada 1 ianuarie – 30 iunie 2016, Parlamentul Republicii

- Moldova, <http://www.parliament.md/LinkClick.aspx?fileticket=gxnIEmvDtA8%3d&tabid=109&language=ro-RO>, (vizitat 11.01.2017) 18 p.
60. Nota informativă privind examinarea petițiilor adresate Guvernului și audiența cetățenilor în cadrul Cancelariei de Stat pentru anul 2017, <http://www.gov.md/ro/content/informatie-succinta-despre-petiitiile-adresate-guvernului-si-primirea-cetatenilor-audienta> (vizitat 26.01.2019)
  61. Raportul privind activitatea Consiliului Superior al Magistraturii și a Instanțelor Judecătorești în anul 2017 <http://www.parlament.md/LinkClick.aspx?fileticket=PDtjFYCFrq0%3D&tabid=202&language=ro-RO> (vizitat 12.02.2018). 121 p.
  62. Raportul Centrul pentru drepturile omului din Moldova pentru anul 2017, <http://ombudsman.md/>, (vizitat la 12.09.2018).
  63. Conicov I. Rolul autorităților publice în procesul realizării dreptului de petiționare. În: Contribuția tinerilor cercetători la dezvoltarea administrației publice, conferința științifico-practică internațională, Academia de Administrare Publică, Catedra Științe Administrative. Chișinău: Garomont-Studio, 2016, p. 440-445.
  64. Conicov I. Dreptul de petiționare în legislația Republicii Moldova. În: Legea și Viața, 2012, nr. 8 (248), p. 21-24.
  65. Smochină A., Conicov I. Noțiunea și elementele structurale ale dreptului de petiționare. În: Revista Studii Juridice Universitare, Chișinău. 2015. Nr.3-4, p. 45-51.

LISTA ARTICOLELOR ȘTIINȚIFICE PUBLICATE DE AUTOR LA TEMA TEZEI

1. Articole în reviste științifice

1.1. Articole în revistele din Registrul Național al revistelor de profil cu indicarea categoriei

1.1.1. Conicov I. Particularitățile formelor de realizare ale dreptului de petiționare. Revista de Proprietate Intelectuală „Intellectus” [Chișinău]. Nr. 1-4, 2016. p. 98-102. Categoria B. ISSN 1810-7079. (0,54 c.a.).

1.1.2. Conicov I. Dreptul de petiționare în legislația Republicii Moldova. În: Legea și Viața [Chișinău]. Nr. 8 (248), 2012. p. 21-24. Categoria C. ISSN 1810-309X. (0,49 c.a.).

1.1.3. Conicov I. Право на обращение в органы государственной власти: сущность и роль в демократическом государстве. În: Закон и Жизнь, [Chișinău]. № 8 (248), 2012. p. 39-43. Categoria C. ISSN 1810-3081. (0,56 c.a.).

1.1.4. Smochină A., Conicov I. Noțiunea și elementele structurale ale dreptului de petiționare. Revista Studii Juridice Universitare [Chișinău]. Nr.3-4, 2015. p. 45-51. Categoria C. ISSN 1857-4122. (0,58 c.a.).

2. Articole în culegeri științifice

2.1. Articole în culegeri de lucrări ale conferințelor internaționale

2.1.1. Conicov I. Rolul autorităților publice în procesul realizării dreptului de petiționare. În: Mat. ale conf. cu part. inter, „Contribuția tinerilor cercetători la dezvoltarea administrației publice, conferința științifico-practică internațională. Academia de Administrare Publică, Catedra Științe Administrative. Chișinău: Garomont-Studio, 2016, p. 440-445. Categoria ISBN 978-9975-115-95-7. (0,50 c.a.).

2.1.2. Conicov I. Influența actelor internaționale și europene asupra dezvoltării dreptului de petiționare. În: European economic integration. Chișinău: USEM, 2016, p. 154-158. Categoria ISBN 978-9975-3147-2-5. (0,52 c.a.).

2.1.3. Conicov I. Noțiunea și elementele structurale ale dreptului de petiționare. În: European economic integration. Chișinău: USEM, 2016, p. 163-167. Categoria ISBN 978-9975-3147-2-5. (0,48 c.a.).

2.1.4. Conicov I. Problema garantării valorilor europene prin realizarea dreptului de petiționare. În: European economic integration. Chișinău: USEM, 2016, p. 176-181. Categoria ISBN 978-9975-3147-2-5. (0,51 c.a.).

ADNOTARE
CONICOV Ion "Dreptul la petiționare în Republica Moldova".
Teză pentru obținerea gradului științific de doctor în drept.
Specialitatea: 552.01 Drept constituțional. Chișinău, 2019.

Structura tezei este următoarea: Introducere, trei capitole, concluzii generale și recomandări, bibliografia din 235 numiri, 158 pagini text de bază. Rezultatele obținute sunt publicate în 8 lucrări științifice (9,42 ca).

Cuvinte-cheie: petiționare, organele statului, petiționar, sesizare, cerere, plângere, stat.

Domeniul de studiu: Drept constituțional.

Scopul și obiectivele prezentei teze. Reprezintă cercetarea complexă a instituției dreptului de petiționare prin prisma dreptului constituțional cu elucidarea și identificarea particularităților multiaspectuale prin definirea mecanismelor de realizare și punerii în aplicare a acestui drept fundamental. Întru atingerea scopului propus, au fost identificate următoarele obiective: nuanțarea conceptului noțiunii și esenței dreptului de petiționare; natura juridică a instituției dreptului de petiționare; formularea trăsăturilor caracteristice ale dreptului de petiționare; formele de realizare a dreptului de petiționare și clasificarea lor; analiza procesului de realizare a dreptului de petiționare de către organele puterii executive; asigurarea realizării dreptului de petiționare de către instanțele judecătorești; analiza jurisprudenței Curții Constituționale a Republicii Moldova în materia dreptului de petiționare; formularea propunerilor privind optimizarea și simplificarea cadrului normativ din domeniul dreptului de petiționare;

Noutatea și originalitatea științifică a rezultatelor obținute, constă în mai multe concluzii și recomandări care vin să suplینească lipsa cercetărilor științifice din domeniul petiționării. La general tematica cu privire la dreptul de petiționare nu a fost supusă până la momentul de față unor investigații științifice multidimensionale de amploare. Astfel, numărul limitat de lucrări din domeniu precum și nivelul de investigare, determină originalitatea acestui studiu care vine să elimine aspectul lacunar din domeniul cercetării. Elementele de noutate ale cercetării sunt cuprinse în mai multe concluzii și recomandări, care vor contribui la completarea doctrinei juridice constituționale, la aspectul dreptului de petiționare. Printre cele mai esențiale elemente de noutate pot fi menționate următoarele: identificarea lacunelor legislative naționale privind dreptul la petiționare; prezentarea procedurii exercitate de autoritatea administrației publice și mecanismul realizării dreptului de petiționare; determinarea conținutului dreptului de petiționare. Originalitatea științifică a studiului realizat derivă din însuși scopul și obiectivele prestabilite, orientate în ansamblu spre identificarea lacunelor și oferirea propunerilor menite să îmbunătățească cadrul juridic legat de mecanismul de realizare a dreptului de petiționare. Lucrarea în cauză vine să continue efortul depus prin aprofundarea și elucidarea dreptului la petiționare. Aceasta redă în detaliu mecanismul și normele de realizare ale dreptului de petiționare cu elucidarea problemelor și oferirea îmbunătățirilor spre producerea reușitei calitative în dezvoltarea instituțiilor statului. În procesul studierii au fost consultate numeroase lucrări analitice, acte normative și juridice, cu abordarea procesului de dezvoltare a statului de drept prin prisma instituției dreptului de petiționare. Cercetarea științifică rezidă în analiza multe aspectuală a conceptelor și definițiilor expuse în literatura de specialitate autohtonă și străină, trecute prin filtrul unei analize proprii a autorului, precum și înaintarea de soluții, idei, concepte care în viziunea noastră, reglementează instituția dreptului de petiționare. Rezultatele inovaționale obținute în ipoteza studiului științific realizat, constau în următoarele: Dreptul de petiționare reprezintă posibilitatea inalienabilă atât a omului, cetățeanului, a organizației, cât și a reprezentanților de a adresa petiții către organele statului în forma verbală sau scrisă, individuală ori colectivă, îndreptate spre apărarea, restabilirea și realizarea propriilor drepturi și interese, cât și a altor drepturi garantate de lege. Conținutul dreptului de petiționare rezervă pentru subiecții săi mai multe drepturi: dreptul de a critica activitatea organelor statului; dreptul de a înainta recomandări întru îmbunătățirea calității prestațiilor organelor statului și ale persoanelor responsabile; dreptul cetățenilor de a influența (prin intermediul petițiilor colective) adoptarea, anularea sau schimbarea ori completarea actelor normative sau alte decizii ale organelor statului și ale persoanelor responsabile; dreptul de a solicita implicarea organelor statului și a persoanelor responsabile în realizarea unor drepturi și libertăți concrete ale cetățenilor; dreptul de a cere apărarea (restabilirea) drepturilor lezate, intereselor garantate de lege, cât și drepturile și interesele persoanelor terțe; dreptul de a comunica organelor statului și persoanelor responsabile despre încălcările de lege de care au cunoștință.

Problema științifică importantă soluționată în domeniu constă în primul rând în relevarea importanței asigurării dreptului de petiționare al cetățeanului și elaborarea recomandărilor pentru modificarea actelor normative din Republica Moldova, care au menirea de a îmbunătăți climatul realizării și valorificării drepturilor fundamentale, condiții indispensabile dezvoltării democrației statului de drept Republica Moldova.

Semnificația teoretică este determinată de faptul că lucrarea conține o descriere, analiză și sinteză a materiei doctrinare, normative și instituționale privind mecanismul de realizare al dreptului de petiționare, inclusiv rolul organelor statului în acest domeniu. În ansamblu, lucrarea contribuie la dezvoltarea teoriei din domeniul petiționării și perfecționarea legislației naționale.

Valoarea aplicativă a tezei se exprimă prin faptul, că lucrarea reprezintă în sine un studiu, care necesită a fi luat în vedere în cadrul studiilor universitare și postuniversitare – la predarea disciplinelor de drept constituțional precum și în procesul aplicării legii din domeniul petiționării. De asemenea, această lucrare poate servi drept ghid sau călăuză pentru autoritățile statului pentru o mai bună percepere, înțelegere și gestionare a petițiilor parvenite de la cetățeni.

Unele teze, idei novatoare pot fi preluate și aplicate la eventualele modificări de legislație sau referințe în hotărârile explicative ale instanțelor judecătorești spre o mai bună înțelegere a normei legislative.

Importanța aplicativă este semnificată prin redarea unor concepte, soluții, propuneri, sub aspectul public, procesual civil, cât și administrativ al problematicii supuse studiului.

Implementarea rezultatelor științifice tezei. Concluziile de bază ale tezei au fost expuse în cadrul mai multor conferințe internaționale și naționale, publicate în diverse reviste de specialitate, fapt ce a contribuit la îmbogățirea cadrului teoretic național privind dreptul de petiționare. Rezultatele obținute vor fi implementate în predarea cursului de Drept constituțional în cadrul instituțiilor de învățământ.

Аннотация

КОНИКОВ Ион "Право на петиции в Республике Молдова".

Диссертация на соискание учёной степени доктора юридических наук. Специальности 552.01 Конституционное право. Кишинэу, 2019.

Структура работы следующая: Введение, три главы, общие выводы и рекомендации, библиография из 235 наименований, 158 страниц основного текста. Полученные результаты были опубликованы в 8 научных работах (9,42 са).

Ключевые слова: представление петиций, государственные органы, заявитель, обращение, заявление, жалоба, государство.

Область исследования: конституционное право.

Цели и задачи диссертации. Это – комплексное исследование института права на подачу петиций, сквозь призму конституционального права и с прояснением и выделением всесторонних особенностей путём определения механизмов реализации и приведения в действие данного основного права. Для достижения поставленной цели были поставлены следующие задачи: определение нюансов такой концепции, как понятие и суть права на подачу петиций; юридический характер института права на подачу петиций; формулирование характерных признаков права на подачу петиций; формы реализации права на подачу петиций, их классификация; анализ процесса реализации права на подачу петиций исполнительными органами власти; обеспечение реализации права на подачу петиций судебными инстанциями; анализ юриспруденции Конституционного суда Республики Молдова по вопросам права на подачу петиций; формулирование предложений по оптимизации и упрощению нормативной базы в области права на подачу петиций.

Новизна и научная оригинальность. Заключаются в нескольких выводах и рекомендациях, дополняющих перечень научных исследований в сфере подачи петиций. В целом же тематика права на подачу петиций до сих пор не рассматривалась в рамках широких и комплексных научных исследований. Таким образом, ограниченное число работ в данной сфере, равно как и уровень исследований и определяют оригинальность данной работы, призванной устранить лакуны в исследуемой сфере. Новизна исследования заключается в нескольких выводах и рекомендациях, которые помогут дополнить конституциональную юридическую доктрину с точки зрения права на подачу петиций. Среди основных элементов новизны можно отметить следующие: выявление лакун в национальном законодательстве в том, что касается права на подачу петиций; представление процедуры, осуществляемой органами публичного управления, и механизма реализации права на подачу петиций; определение содержания права на подачу петиций. Научная же оригинальность проведённого исследования вытекает непосредственно из предустановленных задач и целей, направленных, в совокупности, на выявление лакун и выдвижение предложений по улучшению юридической базы механизма реализации права на подачу петиций. Данная работа – это продолжение приложенных усилий по углублению и прояснению института права на подачу петиций. В данной работе представлены в деталях механизм и нормы реализации права на подачу петиций, а также проясняются проблемы и предлагаются улучшения, направленные на получение качественных результатов развития государственных институтов. Научное исследование заключается в многостороннем анализе концепций и определений, представленных как в национальной, так и в зарубежной специализированной литературе и прошедших фильтр собственного анализа автора; научное исследование также заключается в предложении решений, идей и концепций, которые, с нашей точки зрения, регулируют институт права на подачу петиций. Инновационные результаты, полученные в рамках выполненного научного исследования, заключаются в следующем: право на подачу петиций – это неотъемлемая возможность как человека, гражданина, организации, так и представителей подавать петиции в государственные органы будь то в устной или письменной форме, индивидуально или коллективно, для защиты, восстановления или реализации собственных прав и интересов, равно как и других гарантированных законом прав. Содержание права на подачу петиций предусматривает для своих субъектов несколько прав: право критиковать работу государственных органов; право предоставлять рекомендации для улучшения качества услуг, оказываемых государственными органами и ответственными лицами; право граждан влиять (с помощью коллективных петиций) на принятие, отмену, изменение или дополнение нормативных актов, либо иных решений государственных органов и ответственных лиц; право требовать вмешательства государственных органов и ответственных лиц в реализацию тех или иных конкретных прав и свобод граждан; право требовать защиты (восстановления) нарушенных прав, гарантированных законом интересов, а также прав и интересов третьих лиц; право сообщать государственным органам и ответственным лицам о ставших известными нарушениях закона.

Решенная научная проблема. Заключается в том, что она представляет собой исследование, которое следует учитывать в университетском и послеуниверситетском образовании – в рамках преподавания дисциплин конституционного права, – равно как и при применении законодательства о подаче петиций. Помимо этого, данная работа также может служить руководством или пособием для органов государственной власти в том, что касается лучшего восприятия, понимания и разрешения поступающих от граждан петиций. Прикладная значимость работы заключается в представлении некоторых концепций, решений и предложений по исследуемой проблематике с общественной, гражданско-процессуальной и административной точек зрения.

Теоретическая значимость определяется тем фактом, что в работе содержится описание, анализ и синтез доктрин, нормативного и институционального материала, относящегося к механизму реализации права на представление петиций, включая роль государственных органов в данной области. В целом работа содействует развитию теории в области петиций и совершенствованию национального законодательства.

Прикладная ценность работы. Полученные результаты могут служить отправной точкой для последующих исследованиях рассматриваемой проблемы, в дидактическом процессе в качестве теоретического пособия в ходе специализированных курсов.

Внедрение научных результатов. Концепции и основные выводы работы были представлены в ходе многочисленных международных и национальных конференций, опубликованы в различных специализированных журналах, что способствовало обогащению национальной теоретической базы права на представление петиций. Полученные результаты будут использованы в преподавании курса Конституционного права в образовательных учреждениях.

SUMMARY

CONICOV Ion "The right for petitioning in the Republic of Moldova".

Thesis of PhD in law. Specialty: 552.01 Constitutional law. Chisinau, 2019.

The structure of thesis is as follows: introduction, three chapters, general conclusions and recommendations, 235 bibliographic references, 158 pages of basic text. The obtained results have been published in 8 scientific works (9,42 ca).

Keywords: petitioning, state authorities, petitioner, application, complaint, state.

Domain of study: constitutional law.

Scope and objectives of thesis. Represents the complex research of petition law institution through the light of constitutional law elucidating and identifying the realization and putting into operation this fundamental law. For achieving the proposed goal there were identified the following objectives: identification of the notion concept and essence of the petition right; legal nature of petition law; formulation of features characteristic for petition right; forms of realization of petition right and their classification; analysis of process of realization of petition right by the bodies of executive authority; ensuring the realization of petition right by the courts; analysis of jurisprudence of Constitutional Court of the Republic of Moldova in the issues of petition right; formulation of proposals on optimizing and making simpler the regulatory framework from the field of the petition right;

Scientific novelty and originality consist in several conclusions and recommendations which come to complete the lack of scientific researches of the field of petition. Generally, the subject of petition right wasn't till now supposed to be big multidimensional scientific investigations. Thus, the limited works of this field as well as the investigation level determine the originality of this research which comes to eliminate the lack aspect of the research field. The novelty elements of research are introduced in several conclusions and recommendations which will contribute to completion of constitutional legal doctrine, aspect of petition right. Through the most essential elements of novelty the following can be mentioned: identification of national law gaps on right to petition; presentation of procedure exercised by the authority of public administration and mechanism of realizing the petition right; determining the content of petition right. Scientific originality of the realized research derives of the pre-established goal and objectives oriented to the identification of gaps and offering proposals designated to improve legal framework related to the realization mechanism of petition right. This paper comes to continue the effort made by studying and elucidating the petition right. It presents in details the mechanism and norms of realization of the petition right elucidating the problems and offering improvements for the production of qualitative success in the development of the state institutions. While researching there were consulted several analytical works, regulatory and juridical acts approaching the development process of the rule of law through the light of the petition right institution. The scientific research results in the multi-aspects analysis of concepts and definitions exposed in the local and foreign scientific literature, it was passed through the filter of an own analysis as well as proposing ideas and solutions, concepts which in our vision regulate the institution of petition right. The innovational results achieved in the hypothesis of scientific research are the following: the petition right represents the inalienable possibility both of human being and citizen, organization and representatives to represent petitions to state authorities in written or oral form, individual or collective oriented to defense, re-establishment and realization of own rights and interests as well as other rights guaranteed by law. The content of petition right reserves for its subjects several rights: right to criticize the state authorities; right to submit recommendations for the improvement the quality of supplies of the state authorities and responsible persons; right of citizens to influence (by the collective petitions) adoption, cancellation or change or completion of regulatory acts or other decisions of the state authorities and responsible persons; right to ask the involvement of the state bodies and responsible persons in the realization of some concrete rights and freedoms of citizens; right to ask the protection (re-establishment) of violated rights, interests guaranteed by the law, and the rights and interests of third parties; right to communicate to the state bodies and responsible persons about law violations they know.

The resolved scientific problem in this domain consists first of all in the determination of importance of assuring the right of citizens for petitioning and the elaboration of recommendations for the amendment of by-laws of the Republic of Moldova meant to improve the climate of implementation and application of fundamental rights as an indispensable condition for the development of democracy and jural state in the Republic of Moldova.

The theoretical significance of the thesis is determined by the description, analysis and synthesis of doctrines, normative and institutional norms relating to the implementation mechanism of the right for petitioning, including the role of state authorities in this domain. Generally, the work contributes to the development of petitioning theory and improvement of national legislation.

The applied value is expressed by the fact that the paper represents a research which must be taken into account in the university and post-university researches – while teaching the constitutional law disciplines and in the process of applying law of petition field. This paper can also serve as a guide or guidebook for the state authorities for a better perception, understanding and management of petitions submitted by citizens. Applicative importance is meant by presenting some concepts, solutions, proposals under the public, civil proceedings and administrative aspect of the problem expressed in the research.

Implementation of scientific results. The main concepts and conclusions of the thesis have been presented at national and international conferences, published in diverse specialty magazines, having thus contributed to the enrichment of national theoretical framework of the right for petitioning. The obtained results will be used in teaching the course of Constitutional law in institutions of education.

CONICOV ION

DREPTUL LA PETIȚIONARE ÎN REPUBLICA MOLDOVA

SPECIALITATEA: 552.01 – DREPT CONSTITUȚIONAL

Rezumatul tezei de doctor în drept

Aprobat spre tipar: 2019
Hârtie ofset. Tipar ofset.
Coli de tipar.: 1.6

Formatul hârtiei A4
Tiraj 50 ex.
Comanda nr.

Universitatea de Stat din Moldova, str. Al. Mateevici, 60
Chișinău, MD-2009, Republica Moldova